

KẾT QUẢ THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH KHUYẾN KHÍCH, HỖ TRỢ MÔ HÌNH NÔNG NGHIỆP HỮU CƠ TRÊN ĐỊA BÀN CÁC HUYỆN CỦA THÀNH PHỐ HÀ NỘI

LÂM THỊ PHƯỢNG*

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.331.2023.596>

Sản xuất hữu cơ là hướng phát triển tất yếu của ngành Nông nghiệp trong bối cảnh biến đổi khí hậu hiện nay nhằm giảm thiểu tác động đến môi trường và tạo ra sản phẩm sạch, an toàn. Nhiều mô hình sản xuất nông nghiệp hữu cơ (NNHC) ở Hà Nội đã định hình được vị thế, sản phẩm có chỗ đứng vững chắc trên thị trường. Đây là tiền đề quan trọng cho ngành Nông nghiệp Hà Nội mở ra hướng đi mới, từ đó phát triển hiệu quả, bền vững.

1. Một số chính sách khuyến khích, hỗ trợ các chủ thể phát triển nông nghiệp hữu cơ

Quán triệt Nghị quyết Đại hội lần thứ XIII của Đảng, Thành ủy Hà Nội ban hành Chương trình số 04-CTr/TU ngày 17/3/2021 về việc đẩy mạnh thực hiện hiệu quả Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới gắn với cơ cấu lại ngành Nông nghiệp và phát triển kinh tế nông thôn, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của nông dân giai đoạn 2021 - 2025, trong đó tập trung cơ cấu lại lĩnh vực sản xuất, phát triển NNHC gắn với chế biến.

Trên cơ sở quan điểm xác định tái cơ cấu ngành Nông nghiệp là nền tảng then chốt, Hà Nội chú trọng đẩy mạnh tái cơ cấu ngành theo từng lĩnh vực cụ thể, hướng tới phát triển nông nghiệp xanh, thông minh, bền

vững, thích ứng với biến đổi khí hậu, nâng cao giá trị gia tăng và phát triển bền vững.

Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội đã ban hành Kế hoạch số 220/KH-UBND ngày 15/8/2022 về phát triển sản xuất NNHC của thành phố Hà Nội giai đoạn 2022 - 2025, định hướng đến năm 2030. Mục đích của Kế hoạch là nhằm nâng cao nhận thức cho các tổ chức và cá nhân về sản xuất NNHC và theo hướng hữu cơ, từ đó thúc đẩy sự phát triển của NNHC trên địa bàn thành phố có hiệu quả, bền vững gắn với kinh tế tuần hoàn, an toàn thực phẩm và tái cơ cấu ngành.

Kế hoạch cũng cụ thể hóa phát triển các vùng sản xuất hữu cơ giai đoạn 2022 - 2025 và định hướng đến năm 2030 đối với một số sản phẩm nông sản hữu cơ có thể mạnh; phát triển đa dạng các hình thức tổ chức sản xuất, chế biến, tiêu thụ các sản phẩm hữu cơ; ứng dụng công nghệ trong NNHC và các giải pháp thực hiện kế hoạch (cơ chế, chính sách phát triển NNHC; thông tin, tuyên truyền, đào tạo, tập huấn; giải pháp liên kết sản xuất gắn với tiêu thụ sản phẩm; ứng dụng khoa học - công nghệ).

Để thực hiện Nghị quyết số 15-NQ/TW ngày 05/5/2022 của Bộ Chính trị về phương

* *ThS, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh*

hướng, nhiệm vụ phát triển Thủ đô Hà Nội đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045, Đảng bộ thành phố Hà Nội ban hành Chương trình hành động số 16-CTr/TU ngày 26/8/2022 về việc tập trung cơ cấu lại sản xuất nông nghiệp nhằm nâng cao hiệu quả sản xuất, phát triển nông nghiệp sinh thái dựa trên nền tảng ứng dụng khoa học - công nghệ tiên tiến, chuyển đổi số, cơ giới hóa, tự động hóa; đẩy mạnh tích tụ, tập trung đất đai; rà soát quy hoạch đất đai và bố trí lại các vùng, các xã trọng điểm sản xuất chuyên canh hàng hóa tập trung, quy mô lớn.

Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Hà Nội đã tham mưu và trình Ủy ban nhân dân thành phố phê duyệt Đề án phát triển NNHC trên địa bàn thành phố giai đoạn 2021 - 2025 với mục tiêu thúc đẩy sự phát triển của NNHC, gia tăng giá trị cho nông sản, tăng thu nhập cho nông dân và phát triển nông nghiệp bền vững. Về định hướng lâu dài, thành phố chủ trương phát triển sản xuất NNHC gắn với du lịch sinh thái nhằm khai thác tối đa tiềm năng của nông nghiệp - du lịch và bảo đảm, gia tăng lợi ích cho nông dân.

2. Kết quả thực hiện chính sách khuyến khích, hỗ trợ các mô hình nông nghiệp hữu cơ trong những năm qua

Thực hiện chính sách khuyến khích, hỗ trợ các mô hình NNHC, các mô hình NNHC ở các huyện ngoại thành Hà Nội được tổ chức với quy mô, cách thức khác nhau và tập trung chủ yếu vào một số mô hình: (1) Mô hình NNHC và thực hành nông nghiệp tốt (GAP); (2) Mô hình quản lý dịch hại tổng hợp (IPM); (3) Mô hình thâm canh lúa cải tiến (SRI). Các mô hình này đã mang lại kết quả như sau:

a. Kết quả thực hiện mô hình nông nghiệp hữu cơ và thực hành nông nghiệp tốt (GAP)

Về trồng trọt hữu cơ: chuyển đổi hữu cơ, ứng dụng GAP trên địa bàn Hà Nội có tốc độ

tăng trưởng khá cả về diện tích và sản lượng. Trong hai năm (2021 - 2022), Hà Nội đã tổ chức thực hiện 18 mô hình khuyến nông sản xuất NNHC và theo hướng hữu cơ; 3 vùng sản xuất lúa hữu cơ với diện tích 70 ha; 1 vùng trồng cây ăn quả hữu cơ với diện tích 5 ha; 23 cơ sở được cấp giấy xác nhận vùng sản xuất đang chuyển đổi hữu cơ với diện tích 242,7 ha; 12 cơ sở được cấp giấy chứng nhận chính thức vùng sản xuất NNHC với tổng diện tích 69,5 ha¹.

Năm 2021, thành phố Hà Nội triển khai xây dựng được 3 vùng sản xuất lúa hữu cơ với diện tích 70 ha. Trong đó, Chương Mỹ là huyện có diện tích lúa hữu cơ lớn nhất của thành phố Hà Nội với mô hình sản xuất lúa hữu cơ tập trung điển hình ở hai hợp tác xã (HTX): HTX NNHC Đồng Phú, HTX NNHC Nam Phương Tiến. Năm 2022, HTX NNHC Đồng Phú canh tác lúa hữu cơ với diện tích được chứng nhận hữu cơ theo tiêu chuẩn của Mỹ tăng lên gần 24 ha, chứng nhận hữu cơ theo tiêu chuẩn Việt Nam đạt 42 ha và vụ xuân 2022 tiếp tục mở rộng thêm 10 ha; HTX NNHC Nam Phương Tiến canh tác với diện tích 35 ha lúa chất lượng cao theo tiêu chuẩn hữu cơ, sản lượng khoảng 400 tấn/năm.

Từ mô hình canh tác lúa hữu cơ thành công của huyện Chương Mỹ, một số huyện trên địa bàn Hà Nội đã tiến hành chuyển đổi từ mô hình canh tác lúa truyền thống sang mô hình canh tác lúa theo hướng hữu cơ, như: mô hình canh tác lúa theo hướng hữu cơ ở huyện Thường Tín với diện tích 23,4 ha (canh tác giống lúa khảo nghiệm HD11, sử dụng chế phẩm sinh học do Công ty cổ phần EMI Nhật Bản sản xuất, toàn bộ quá trình chăm bón lúa sử dụng công nghệ phun bằng thiết bị bay không người lái); mô hình canh tác lúa theo hướng Vietgap và hữu cơ ở huyện Ứng Hòa với 3.700 ha lúa Japonica².

Sản xuất rau hữu cơ trên địa bàn Hà Nội tập trung tại một số huyện, như: Sóc Sơn

Đan Phượng, Đông Anh, Thạch Thất, Phú Xuyên. Cụ thể, ở huyện Sóc Sơn, HTX dịch vụ nông nghiệp và kinh doanh tổng hợp Trung Giã liên kết với nông dân phát triển vùng canh tác rau hữu cơ (diện tích 2 ha với sự tham gia liên kết của 12 hộ dân) và vùng rau canh tác theo tiêu chuẩn VietGAP (diện tích 30 ha với sự tham gia liên kết của 50 hộ nông dân³; huyện Đan Phượng, mô hình trồng rau hữu cơ với diện tích 15 ha của HTX rau hữu cơ Cuối Quý canh tác nghiêm ngặt theo đúng nguyên tắc “5 không” (không sử dụng thuốc diệt cỏ; phân bón hóa học; thuốc bảo vệ thực vật vật hóa học; thuốc kích thích tăng trưởng; giống biến đổi gen)⁴.

Cây ăn quả hữu cơ tập trung tại các huyện Chương Mỹ, Gia Lâm, Ứng Hòa, Mỹ Đức. Năm 2021, Hà Nội đã xây dựng thành công 4 mô hình bưởi diễn đạt tiêu chuẩn hữu cơ (vùng bưởi ở xã Yên Sở, huyện Hoài Đức với diện tích 1,1 ha; vùng bưởi ở xã Cát Quế, huyện Hoài Đức; vùng bưởi ở xã Nam Phương Tiến, huyện Chương Mỹ với diện tích 2,5 ha; vùng bưởi ở xã Vân Hà, huyện Phúc Thọ)⁵.

Chè hữu cơ trên địa bàn Hà Nội có diện tích tăng từ 3 ha (năm 2015) lên 36,5 ha (năm 2020) và sản lượng tăng từ 23 tấn (năm 2015) lên 289 tấn (năm 2020). Các vùng sản xuất chè chuyển đổi hữu cơ tập trung ở một số huyện Ba Vì, Sóc Sơn, Quốc Oai⁶.

Diện tích trồng cây dược liệu hữu cơ có diện tích tăng từ 39,7 ha (năm 2018) lên 74,2 ha (năm 2020) và sản lượng tăng từ 222 tấn (năm 2018) lên 426 tấn (năm 2020). Năm 2020, diện tích trồng dược liệu theo hướng hữu cơ trên địa bàn huyện Sóc Sơn mở rộng từ 50 - 70 ha tại các xã vùng đồi gò và một số xã có điều kiện sản xuất cây dược liệu⁷.

Trong chăn nuôi: được áp dụng các mô hình chăn nuôi kỹ thuật, quy trình sản xuất GAP. Trong hai năm (2021 - 2022), các huyện trên địa bàn Hà Nội đã tổ chức được 9 vùng

chăn nuôi gia cầm theo hướng hữu cơ, định hướng chăn nuôi bò thịt theo hướng hữu cơ với quy mô 335 con và chăn nuôi lợn thịt theo hướng hữu cơ với khoảng 7.600 con. Năm 2022, tổng số trang trại chăn nuôi được chứng nhận VietGAP và tương đương về diện tích và sản lượng là 88 cơ sở/13 triệu quả trứng, 11.000 con lợn, 151.000 con gia cầm/năm⁸.

Trong nuôi trồng thủy sản: năm 2022, có 83,7 ha diện tích mặt nước và 7.631 m³ lồng của 22 hộ nông dân nuôi trồng thủy sản trên địa bàn thành phố Hà Nội đã được cấp giấy chứng nhận VietGAP tại các huyện Ứng Hòa, Thanh Trì, Phú Xuyên, Chương Mỹ, Sóc Sơn, Ba Vì; 32 cơ sở nuôi trồng thủy sản được chứng nhận VietGAP và tương đương, diện tích và sản lượng vùng nuôi trồng thủy sản được chứng nhận VietGAP và tương đương là 181 ha/391 tấn/năm⁹.

b. Kết quả thực hiện mô hình nông nghiệp ứng dụng quản lý dịch hại tổng hợp (IPM)

Đến năm 2020, mô hình nông nghiệp ứng dụng quản lý dịch hại tổng hợp (IPM) được triển khai với 40 mô hình trên lúa, 30 mô hình trên cây rau màu, 20 mô hình trên cây hoa, 500 thử nghiệm ứng dụng tiến bộ kỹ thuật trong sản xuất rau, quả, chè, hạn chế tối đa lượng thuốc bảo vệ thực vật sử dụng trong quá trình canh tác. Mô hình IPM toàn phần và IPM từng phần được áp dụng trên 80% diện tích lúa, 50% diện tích rau màu, 40% diện tích hoa và 60% diện tích cây ăn quả, cây chè¹⁰.

c. Kết quả thực hiện mô hình thâm canh lúa cải tiến (SRI)

Diện tích canh tác lúa ứng dụng mô hình thâm canh lúa cải tiến chủ yếu ở huyện Mỹ Đức, Thanh Oai và Chương Mỹ. Năm 2022, diện tích ứng dụng SRI trên lúa là 130.695,2/158.456,8 ha diện tích gieo cấy lúa, trong đó có khoảng 5.000ha/vụ (chiếm khoảng trên 6%, tăng gần 1% so với năm 2021) ứng dụng SRI toàn phần (áp dụng

đồng thời các giải pháp cấy thưa, cấy mạ non, giảm lượng phân đạm, thuốc bảo vệ thực vật, rút cạn nước giai đoạn đẻ nhánh và từ giai đoạn chín sấp - thu hoạch); khoảng 60.000 ha/vụ (chiếm khoảng trên 76,4%, tăng 7,66% so với năm 2021) ứng dụng SRI từng phần (cấy thưa, cấy mạ non, giảm một phần nhỏ phân đạm và thuốc bảo vệ thực vật)¹¹.

Vụ xuân năm 2022, Hà Nội có 5.202 ha diện tích gieo cấy ứng dụng SRI toàn phần (chiếm 6,2%) và 61.932,9 ha diện tích gieo cấy ứng dụng SRI từng phần (chiếm 74,1%); vụ mùa năm 2022, Hà Nội có 4.961,3 ha diện tích gieo cấy ứng dụng SRI toàn phần (chiếm 6,7%) và có 58.599 ha diện tích gieo cấy ứng dụng SRI từng phần (chiếm 78,3%)¹².

3. Kết luận

NNHC là hướng đi tất yếu của các quốc gia nhằm thực hiện các mục tiêu của phát triển bền vững. Nhờ có các chính sách khuyến khích, hỗ trợ các chủ thể tham gia phát triển NNHC, các mô hình NNHC ở các huyện ngoại thành Hà Nội có bước phát triển đáng kể trong thời gian gần đây và đã mang lại các lợi ích về kinh tế - xã hội và môi trường. Các mô hình này thu hút sự tham gia ngày càng đông đảo các chủ thể (nông dân, HTX, tổ hợp tác, doanh nghiệp...); đồng thời, tạo lập, củng cố, phát triển các liên kết chuỗi giữa các chủ thể.

Chính vì vậy, các nguồn lực được huy động tối đa, năng lực sản xuất được cải thiện và nâng cao nhằm thúc đẩy sự hình thành và phát triển nền NNHC quy mô lớn, hiện đại, năng lực sản xuất cao, tạo ra đa dạng các loại nông sản sinh thái có thương hiệu, tính cạnh tranh tốt trên thị trường trong nước và quốc tế, đồng thời, khẳng định được hiệu quả cao hơn so với các mô hình nông nghiệp truyền thống □

Chú thích:

1, 2, 6, 7, 8. Báo cáo số 31/BC-SNN ngày 14/02/2022 của Sở Nông nghiệp và Phát triển

nông thôn Hà Nội về kết quả triển khai thực hiện Đề án phát triển nông nghiệp hữu cơ.

3. Huyện Sóc Sơn liên kết phát triển vùng rau hữu cơ. <https://vca.org.vn>, ngày 14/6/2022.

4. Dùng sức khỏe của chính mình để “bảo hành” rau sạch. <https://tuoitrethudo.com.vn>, ngày 11/01/2022.

5. Hiệu quả từ trồng cây ăn quả hữu cơ. <https://nhipsonghanoi.hanoimoi.com.vn>, ngày 19/11/2021.

9, 12. Công văn số 3923/SNN-KT&CS ngày 21/12/2022 của Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Hà Nội về việc cung cấp thông tin về phát triển nông nghiệp tuần hoàn tại Hà Nội.

10, 11. Công văn số 3236/SNN-TTBVT ngày 07/11/2022 của Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Hà Nội về việc xin chủ trương xây dựng Kế hoạch thúc đẩy ứng dụng quản lý sức khỏe cây trồng tổng hợp (IPHM) trên cây trồng chủ lực của thành phố Hà Nội giai đoạn 2023 - 2030.

Tài liệu tham khảo:

1. Chương trình số 04-CTr/TU ngày 17/3/2021 của Thành ủy Hà Nội về việc đẩy mạnh thực hiện hiệu quả Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới gắn với cơ cấu lại ngành nông nghiệp và phát triển kinh tế nông thôn, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của nông dân giai đoạn 2021 - 2025.

2. Kế hoạch số 220/KH-UBND ngày 15/8/2022 về phát triển sản xuất nông nghiệp hữu cơ của thành phố Hà Nội giai đoạn 2022 - 2025, định hướng đến năm 2030.

3. Nghị quyết số 10/2018/NQ-HĐND ngày 05/12/2018 của Hội đồng nhân dân thành phố Hà Nội về một số chính sách khuyến khích phát triển sản xuất, phát triển hợp tác, liên kết trong sản xuất và tiêu thụ sản phẩm nông nghiệp, xây dựng hạ tầng nông thôn thành phố Hà Nội.

4. Nghị quyết số 11/2019/NQ-HĐND ngày 04/12/2019 của Hội đồng nhân dân thành phố Hà Nội về một số chính sách khuyến khích phát triển ngành nghề nông thôn và làng nghề thành phố Hà Nội.

5. Nghị quyết số 03/2020/NQ-HĐND ngày 7/7/2020 của Hội đồng nhân dân thành phố Hà Nội quy định một số nội dung và mức chi đối với hoạt động khuyến nông trên địa bàn thành phố Hà Nội.